

PALESTINA. IMATGES DE RESISTÈNCIA

DURADA

180 MINUTS

EDAT

ESO, BATXILLERAT, Centres de formació per a adults

DESCRIPCIÓ

La Xarxa d'Enllaç amb Palestina va comptar amb la col·laboració desinteressada dels músics Cesk Freixas, Pau Guillamino, Miquel Ramos, Pau Alabajos, Nabil Mansour, Rodrigo Laviña i Pau Llonch -components de la banda At Versaris-, Xavi Sarrà de la banda Obrint Pas i Josep Nadal i Àlex Seguí de La Gossa Sorda, per realitzar un documental on es mostra l'experiència de tots ells durant un viatge a Palestina l'agost del 2009, i com a través de la música van establir forts vincles de solidaritat amb la societat palestina i amb la difícil i injusta situació que aquesta pateix des de fa dècades. A partir d'aquest viatge hem recollit una sèrie d'imatges i textos escrits per ells mateixos amb els quals hem elaborat una exposició que recull l'impacte emocional d'aquesta experiència i la descoberta d'una realitat molt més crua del que es podien imaginar. La unitat didàctica consisteix en una sèrie d'activitats que giren a l'entorn d'aquest material gràfic.

*Podeu sol·licitar el material gràfic de l'exposició a través del següent correu electrònic: educacio@palestina.cat

ÀREES

- Ciències Socials
- Educació per a la ciutadania
- Educació èticocívica

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

- Social i ciutadana.
- Comunicativa i lingüística.
- Artística i cultural.

OBJECTIUS

- Conèixer la societat palestina. Qui són els seus ciutadans i com viuen el dia a dia.
- Identificar els conceptes clau de l'assetjament al qual es veu sotmesa la població palestina: checkpoints, camps de refugiats, apartheid, ocupació del territori i desplaçament de la població.
- Reconèixer i condemnar la violació dels drets humans que pateix la població civil a Palestina.
- Distingir i rebutjar situacions de desigualtat i d'injustícia social que es donen en el context de Palestina.
- Reflexionar de manera crítica sobre les desigualtats i la injustícia i proposar alternatives per fer un món més just.

CONTINGUTS

- Construcció i definició del teixit social de Palestina.
- Comparació de la situació que es viu a Palestina amb la que es viu o s'ha viscut en altres indrets a partir de casos concrets. Anàlisi de les causes i conseqüències d'aquesta situació.
- Definició del sionisme i reconeixement de les característiques que defineixen aquesta ideologia.
- Definició i reconeixement de conceptes que comporten situacions d'injustícia social: apartheid, exili, refugiats, checkpoint, nakba, ocupació.
- Recerca i reflexió de propostes que promoguin la convivència pacífica i la justícia social entre tots els ciutadans que habiten Palestina.

CRITERIS D'AVUACIÓ

La unitat didàctica s'haurà assolit amb èxit si aconseguim:

- que els alumnes identifiquin situacions d'injustícia social que es deriven del conflicte armat a Palestina;
- que es creï empatia amb la situació que viu la població civil a Palestina sota el setge militar;
- que entenguin quina és la diferència entre població refugiada i població desplaçada;
- que sàpiguen valorar quin impacte té un conflicte armat sobre la població civil;
- que sàpiguen posicionar-se de manera crítica davant les situacions que es deriven dels conflictes bèl·lics;
- que siguin capaços de promoure iniciatives a favor de la convivència pacífica, la tolerància i la cultura de la pau.

PALESTINA. IMATGES DE RESISTÈNCIA

ACTIVITAT 1.

PALESTINA?

DURADA 30 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Aquesta activitat té com a objectiu esbrinar quines representacions tenen els alumnes sobre Palestina. Què en saben? A què ho associen? Quina informació n'han rebut i quins prejudicis han sorgit a partir d'aquesta informació? La intenció és fer aflorar aquestes idees preconcebudes per veure quins són els punts que generen més confusió i sobre els quals caldrà incidir per tal que els alumnes siguin capaços de generar els seus propis arguments sobre el tema.

MATERIAL

- Fitxa de l'activitat 1

ANNEXOS

- Fitxa de l'activitat 1.

OBSERVACIONS

Aquesta activitat té la intenció de fer una primera aproximació al tema de Palestina, però és possible que les preguntes plantejades a la fitxa generin debat. Segons l'interès que despertin aquestes qüestions pot ser interessant que hi dediquem més temps del que està previst. Si el grup està motivat és bo donar-los via lliure per expressar-se.

ACTIVITAT 2.

IMATGES DE RESISTÈNCIA

DURADA

120 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Mostrem l'exposició al grup classe. La idea és donar temps als alumnes perquè es mirin el material sense cap indicació prèvia, ni sense saber què és el que hauran de fer després de veure l'exposició. La intenció és que s'aproximin al material exposat amb total llibertat. L'observació del material no ha de seguir un ordre concret, la idea és que es deixin portar per allò que els crida més l'atenció i que cadascú faci el seu propi recorregut a partir d'allò que més l'impacti. Un cop vista l'exposició fem grups de 4 persones i repartim la fitxa amb la qual treballaran (una fitxa per persona) i un dossier amb totes les imatges de l'exposició (1 per grup). Per completar la fitxa s'hauran de posar d'acord, hauran de debatre les respostes entre tots i hauran d'arribar a conclusions de consens. Quan tots els grups hagin completat la fitxa, cada grup exposarà les seves conclusions a la resta de la classe. Els alumnes podran fer les preguntes que vulguin a cada un dels grups després de cada exposició. Amb això potenciarem l'intercanvi d'opinions i d'informació i contribuirem al fet que enriqueixin els seus coneixements amb les aportacions dels altres companys.

MATERIAL

- Material gràfic de l'exposició "**Palestina. Imatges de resistència**"
- Dossier amb les imatges de l'exposició.
- Fitxa 1 de l'activitat 2.

ANNEXOS

- Fitxa de l'activitat 2

OBSERVACIONS

En aquesta activitat és interessant que els alumnes desenvolupin la seva capacitat de treball en equip i que es potenciï el diàleg. Els alumnes hauran d'escoltar les opinions i les propostes dels altres i posar-se d'acord.

ACTIVITAT 3.

IMATGES QUE ENS INSPIREN

DURADA

60 MINUTS

DESCRIPCIÓ

A partir de les respostes que hagin sorgit a l'activitat 2, cada grup escollirà una de les fotografies de l'exposició sense mostrar-la a la resta de grups. A partir de la imatge seleccionada es fan dues propostes a escollir: escriure la lletra d'una cançó o crear una petita escena d'una pel·lícula inventada que il·lustri o parteixi de la imatge que hauran escollit. Els que escullin fer la lletra d'una cançó, hauran de triar la melodia d'alguna cançó que ja coneguin i a partir d'aquí adaptar-hi una lletra que il·lustri la imatge que han triat. Els que optin per escriure una petita escena d'una pel·lícula hauran de tenir en compte l'esquema que es proposa a l'annex de l'activitat. Un cop acabada la tasca, en mostrarà el resultat a la resta de la classe, que haurà d'endevinar a quina imatge correspon.

MATERIAL

- Dossier amb les imatges de l'exposició.

ANNEXOS

- Fitxa de l'activitat 4.

OBSERVACIONS

Aquesta activitat és molt flexible. Si es vol, es pot donar per acabada un cop cada grup hagi mostrat a la resta de la classe el seu treball, però si hi ha temps seria interessant portar-la més lluny. Proponem que els grups que hagin escollit crear l'escena d'una pel·lícula l'escenifiquin a classe. Han de posar-se d'acord entre ells per veure quins seran els intèrprets i qui dirigirà l'escena. Els grups que hagin escollit fer la lletra d'una cançó poden ensenyar la cançó a la resta de la classe i acabar cantant-la tots junts després d'assajar-la.

La música i el teatre, com a experiències vivencials que són, tenen un gran potencial per connectar amb la part més emocional de l'alumnat.

ACTIVITAT 4.

ESCACS DELS DESPLAÇATS

DURADA

60 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Els escacs dels desplaçats són un joc de taula que pretén mostrar als alumnes, a partir de la participació activa, l'impacte d'un conflicte armat sobre la societat civil, la dificultat de distingir els combatents de la població civil en situacions de caos i extrema violència, i entendre què implica ser una persona refugiada i una persona desplaçada. El taulell de joc representa un territori on hi ha un conflicte armat, en aquest cas Palestina. En el joc hi ha 3 actors protagonistes: l'exèrcit, la població civil israeliana i la població civil palestina. La població civil ha de decidir com moure's pel taulell per evitar l'exèrcit, l'objectiu del qual és eliminar els guerrillers infiltrats entre la població civil.

La dinàmica és la següent: Es fan tres grups:

- Grup 1: Exèrcit (3 fitxes negres)
- Grup 2: Població civil israeliana (6 fitxes verdes)
- Grup 3: Població civil palestina (6 fitxes vermelles)

3 de les fitxes dels grups 2 i 3 són guerrillers infiltrats entre la població civil i aniran marcats amb una X al dors.

El grup 1 (exèrcit) inicia el joc col·locant les 3 fitxes negres a les caselles que vulgui. A continuació els grups 2 i 3 (israelians i palestins) col·loquen les seves fitxes. Per lògica les col·locaran fora del radi d'acció de l'exèrcit. Es juguen 15 torns i la tirada sempre segueix el mateix ordre: grup 1, grup 2, i grup 3. L'exèrcit pot avançar 1 o 2 caselles a cada tirada, s'ha de moure sempre en diagonal i no podrà creuar mai les fronteres del taulell que marquen els límits del territori on es produeix el conflicte armat. L'objectiu de l'exèrcit és eliminar els guerrillers col·locant-se damunt les seves caselles. Els grups 2 i 3 (població civil) es poden moure en vertical i en horitzontal, desplaçant-se només una casella per torn. El seu objectiu és escapar de l'exèrcit, i poden refugiar-se als camps, que es disposaran fora de les fronteres del territori en conflicte. No obstant això, en els torns 4, 7 i 11 hauran de tornar a la casella de la qual havien sortit sense que compti com a moviment, i la tirada es comptarà des d'aquesta casella. Els guerrillers infiltrats entre la població civil poden matar fitxes de l'exèrcit col·locant-se damunt les seves caselles. El joc acaba quan s'han produït els 15 torns. Un cop acabat el joc es passa un qüestionari i s'inicia un debat en funció de les respostes dels participants. Al final de l'activitat es recullen les respostes del qüestionari, que serviran per avaluar l'activitat.

MATERIAL

- Cartolina blanca gran per fer el taulell.
- Cartolines de colors verd i vermell.
- Retoladors negres.

ANNEXOS

- Fitxa de l'activitat 3.

OBSERVACIONS

Aquesta activitat és una adaptació d'una proposta didàctica de l'Escola de la Cultura de la Pau.

http://escolapau.uab.cat/img/programas/educacion/dinamicas/cas/11_ajedrez_desplazados.pdf

ACTIVITAT 5.

SOM TOTS I TOTES

DURADA

60 MINUTS

DESCRIPCIÓ

Aquesta activitat és un joc de rol que té un doble objectiu: d'una banda fer reflexionar sobre els aspectes més complexos dels conflictes armats posant-se en la pell de cadascuna de les parts implicades; d'altra banda, assumir la necessitat d'incidir en els conflictes per tal de propiciar un rol actiu que trenqui amb la cultura de la violència i consolidi la cultura de la pau. Dividirem la classe en 4 grups; cada grup representarà un actor implicat en un conflicte armat. El grup 1 serà la força governamental; el grup 2 seran els opositors; el grup 3 serà la societat civil, i el grup 4 serà una organització o moviment extern per a la pau. Els posarem en el context de la situació que es viu a Palestina. Es donarà una fitxa a cada grup on s'exposarà la seva posició respecte de la situació de conflicte. Els grups 1, 2 i 3 hauran de buscar arguments per defensar la seva posició, mentre que el grup 4 haurà de buscar la manera de fomentar el diàleg entre totes les parts i buscar solucions alternatives.

MATERIAL

- Fitxa de l'activitat 5.

ANNEXOS

- Fitxa de l'activitat 5.

OBSERVACIONS

Aquesta activitat és una adaptació d'una proposta didàctica de l'associació Menores Soldados.

http://www.menoresoldados.org/wp-content/uploads/2009/10/unidad_didactica_2006.pdf

PALESTINA. IMATGES DE RESISTÈNCIA

ACTIVITAT 1.

PALESTINA?

Has sentit mai el concepte Palestina? Com el definiries amb una frase?

1. Llegeix el text. Quina situació descriu? On creus que té lloc? Creus que és una situació justa? Per què?

“Los minutos y horas se hacen interminables en las colas y atascos antes de los checkpoints. Al personal internacional que trabaja en labores humanitarias o misiones diplomáticas el sacrificio de la espera les resulta recompensado pues, generalmente, tras una pequeña intromisión en la intimidad de los propósitos de cada cual, se les permite el paso, no sin antes haberles concedido todo el tiempo del mundo para ser testigos de las humillaciones y vejaciones por las que pasan sin excepción las niñas, mujeres, hombres o ancianos palestinos. En el mejor de los casos la espera es desesperante pero puede convertirse en fatal para gente que precisa de asistencia médica urgente al otro lado de la visera del soldado. Ha habido más de un parto que no ha podido esperar a llegar al hospital, retenciones de horas a enfermos de gravedad y negativas a unidades médicas de traspasar el checkpoint, cuando no disparos contra ruedas de ambulancias. Ni el ejército ni el Estado de Israel jamás podrán resarcir adecuadamente por el tiempo perdido y esfuerzos empleados de tanta gente. Tampoco por las vidas de quienes no llegaron a tiempo al hospital”.

Eva Pastrana, Fragment extret de l'article **“Checkpoints. Las piedras israelís contra la Intifada”**

CSCAweb (www.nodo50.org/csca), 27 de gener de 2002

<http://www.nodo50.org/csca/palestina/checkpoints/checkpoints.html>

2. Què creus que fa que una societat sigui més justa que una altra?

ACTIVITAT 2.

PALESTINA. IMATGES DE RESISTÈNCIA

3. Ara que heu tingut temps per observar les imatges i llegir els textos de l'exposició, torneu a recuperar les imatges. Busqueu una paraula que defineixi de manera simbòlica cada una de les imatges que heu vist a l'exposició. Expliqueu per què heu triat aquestes paraules i quina relació tenen amb cada imatge.

4. De totes les imatges de l'exposició, escolliu-ne una que segons vosaltres representi la VIOLÈNCIA. Per què heu escollit aquesta imatge?

5. Una de les imatges és el retrat d'un mur de formigó. A què l'associeu? Per què creieu que ha estat construït? Quina intenció hi ha rere la seva construcció?

6. Molts protagonistes d'aquestes imatges són nens. Escolliu una imatge on el protagonista sigui un nen i descriviu breument com és un dia normal de la seva vida a Palestina.

7. Quina és la imatge que us ha impactat més? Per què? Creieu que representa una situació justa? Per què?

8. Escolliu algunes imatges on detecteu situacions d'injustícia social i de violació dels drets humans. Justifiqueu la vostra elecció i feu alguna proposta que pugui contribuir a canviar aquestes situacions.

ACTIVITAT 3.

ESCACS DELS DESPLAÇATS

9. Observem el taulell. Com ha quedat el territori un cop finalitzat el joc?

10. Quants ciutadans civils han mort? Quants soldats? Quants guerrillers? Quina proporció del total dels morts són població civil?

11. Recordes l'objectiu de l'exèrcit? Ha estat aconseguit? Segons la teva resposta qui creus que ha guanyat la partida?

12. Quines opcions té la població civil per salvar la vida? Quina diferència hi ha per a la població civil entre moure's per dins i fora de les fronteres de la zona de conflicte?

13. Què t'han semblat les regles del joc? Creus que són igualitàries per a tots els protagonistes del joc? Raona la teva resposta.

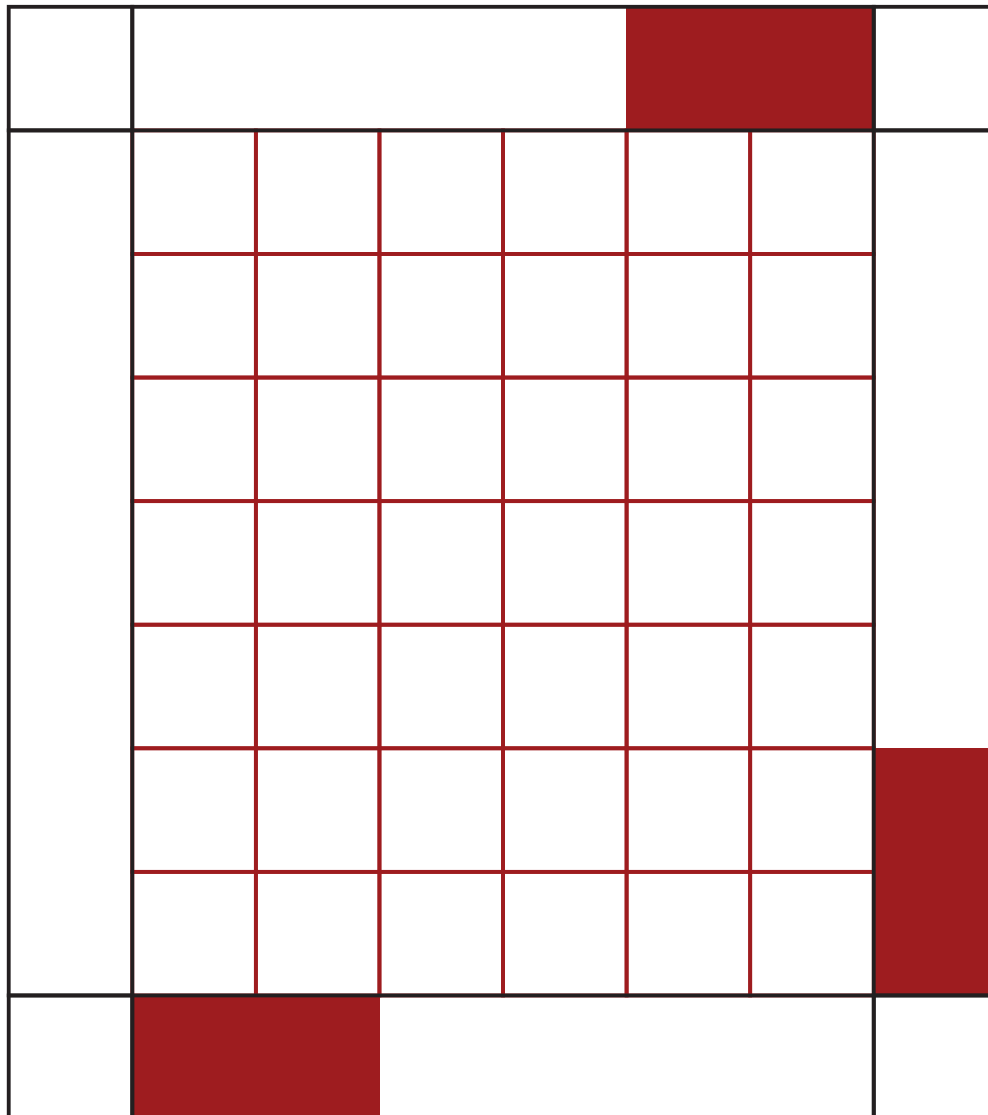
14. Creus que aquesta simulació es pot comparar amb un conflicte armat real? Per què? Explica-ho amb les teves paraules.

15. Busca exemples d'altres llocs del món on creguis que es donen situacions semblants. Què passa en aquests llocs?

16. En situacions de conflicte armat, quins motius creus que pot tenir l'exèrcit per atacar la població civil?

17. Quina actitud creus que tenen els guerrillers amb la població civil? Creus que la protegeixen, la posen en risc o l'ataquen? Per què?

18. Quines opcions pot tenir la població civil per no implicar-se en un conflicte armat que l'afecta directament?

 CAMPS DE REFUGIATS
  FRONTERA

FITXES

- Les caselles que queden fora de les fronteres representen els països veïns.
- Les fronteres es poden marcar amb línia discontinua.

ACTIVITAT 4.

LA IMATGE COM A INSPIRACIÓ

OPCIÓ A. Fem la lletra d'una cançó.

19. Escolliu una imatge de l'exposició, la que més us hagi impactat.

20. Busqueu una cançó que conegueu i agafeu-ne la melodia. És interessant que trieu una melodia que també us faci pensar en aquesta foto.

21. A partir d'aquí creeu una lletra que s'adapti a la melodia i que expliqui alguna cosa relacionada amb la imatge que heu seleccionat.

22. Heu de tenir en compte l'estructura sil·làbica per fer encaixar la lletra amb la melodia.

OPCIÓ B. Escena d'una pel·lícula inventada.

23. Escolliu una imatge de l'exposició, la que més us hagi impactat

24. Descriviu en forma de relat breu què passa a l'escena que voleu escriure. Definiu la situació, el context i els personatges que hi apareixen i quina és l'acció que hi té lloc.

25. Feu un petit guió de l'escena. Heu de tenir en compte les acotacions, és a dir aquelles coses que també passen a l'escena però que no formen part del diàleg entre els personatges, com per exemple els sorolls (soroll de trets, passa un camió i toca el clàxon, sona un telèfon), els gestos dels personatges (es gira d'esquena i somriu, s'ajup a cordar-se les sabates, agafa una maleta de sobre una taula), la localització de l'escena (som a l'interior d'una casa, al mig d'un parc, en un cotxe).

ACTIVITAT 5.

SOM TOTS I TOTES

Imagineu la situació següent:

Som a Palestina, un territori on hi ha un conflicte armat obert des de fa més de 50 anys. Fins l'any 1948 era un territori poblat majoritàriament per ciutadans palestins, però des d'aquesta data, la comunitat jueva, que havia estat greument maltractada durant l'holocaust i havia quedat fragmentada i repartida arreu del món, decideix declarar de forma unilateral un estat propi, l'Estat d'Israel, al territori que fins aleshores havia estat Palestina. A partir d'aquest moment els israelians comencen a ocupar els territoris palestins de manera indiscriminada i justifiquen aquesta ocupació basant-se en raons bíbliques. Segons els jueus, Jerusalem és el bressol del judaisme perquè allà és on es troben les restes més antigues de la seva religió. Arran d'aquesta ocupació han sorgit a Palestina unes forces oposidores i de resistència a l'Estat d'Israel, representades per l'Organització per l'Alliberament de Palestina, Hezbolà, i Hamas. L'ocupació per part de l'Estat d'Israel i la resistència per part dels grups opositors, ha generat un conflicte armat i una espiral de violència indiscriminada que fa més de 50 anys que dura. Mentrestant, la comunitat internacional representada per les Nacions Unides i la Unió Europea, han promulgat diferents acords de pau, però les pressions de les diferents potències externes els han impedit imposar la seva aplicació.

Feu 4 grups

Full de ruta. Grup 1. Forces governamentals.

- Sou les forces armades vinculades a l'Estat d'Israel. Defenseu la política de l'Estat d'Israel i la seva permanència al territori
- El que feu és el millor per al país.
- No negociu amb els grups de la oposició.

Full de ruta. Grup 2. Grups de l'oposició

- Sou l'Organització per l'Alliberament de Palestina, un dels grups armats de resistència a les forces governamentals i a la seva política
- La política del govern no respon a les necessitats de la societat civil. La vostra política és més adequada per governar.

Full de ruta. Grup 3. Societat civil

- Sou el grup no armat que conviu amb el conflicte armat.
- No voleu la guerra i no us interessen els problemes que genera. Som els principals afectats.
- Heu d'abandonar la vostra comunitat i les vostres pertinençes per protegir-vos.

Full de ruta. Grup 4. Organització per la pau

- Grup extern que intenta fer de mediador per solucionar el conflicte armat.
- Els conflictes es poden resoldre de manera pacífica a través del diàleg. Res justifica la violència, ni la injustícia ni la violació dels drets humans.

Els grups 1, 2 i 3 defensaran la seva posició respecte a la situació de conflicte armat que hem plantejat de manera argumentada. El grup 4 actuarà de mediador entre els altres grups per fomentar el diàleg i intentar consensuar postures que acabin amb la violència i que promoguin la convivència pacífica.